

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ (загальна, вікова, педагогічна)

для студентів

спеціальності

013 Початкова освіта

освітньо-професійної програми

Початкова освіта

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник:

Гашимова Діана Сулейманівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Гашимова Діана Сулейманівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від 31 серпня 2022 р. № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

1 вересня 2022 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи

 Оксана Головчанська

Заступник директора з навчальної роботи Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 2023/2024 н.р. (Доценко А.О. АФ), «30» серпня 2023 р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни		
	денна форма навчання		
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів/годин	6 /180		
Курс	2,3		
Семестр	3	4	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	6		
Обсяг кредитів	2,5	2	1,5
Обсяг годин, в тому числі:	75	60	45
Аудиторні	36	28	22
Модульний контроль	4	4	2
Семестровий контроль	-		-
Самостійна робота	35	28	21
Форма семестрового контролю	екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: розкрити закономірності функціонування та проявів психіки людини, специфіку психічного розвитку та становлення особистості в онтогенезі, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності студентів, їх готовності до педагогічної діяльності.

Завдання:

- вивчення основних понять та закономірностей розвитку психіки людини з позицій системного підходу в психології;
- оволодіння навичками осмислення й трактування психології як науки;
- ознайомлення з основними методами психологічних досліджень та механізмами формування психічних процесів, станів, властивостей людини;
- розвиток вільного розуміння та оперування понятійно-термінологічним апаратом дисципліни;
- формування знання з основ вікової психології;
- висвітлення специфіки психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу;
- розкрити сутність теоретичних та методологічних основ педагогічної психології як науки;
- навчити послідовно передавати дітям знання та життєвий досвід, які забезпечуватимуть високий навчально-виховний результат;
- розвивати практичні здібності щодо використання методів та прийомів навчання і виховання, з урахуванням психологічних закономірностей розвитку особистості, в навчально-виховному процесі;
- сформувати відповідальне ставлення до ролі вчителя, прагнення вдосконалювати свою професійну майстерність.

Дисципліна «Психологія (загальна, вікова, педагогічна)», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними, фаховими та предметними компетентностями:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Інтегральні компетентності		
ІК-1	Здатність самостійно виконувати складні спеціалізовані завдання в професійно-педагогічній діяльності та нести відповідальність за результати своєї діяльності та діяльності учнів початкової школи в освітньому процесі.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-8 Модуль 3: 9-10 Модуль 4: 11-15 Модуль 5: 16-19 Модуль 6: 20-25
Загальні компетентності		
ЗК-11	Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-8 Модуль 3: 9-10 Модуль 4: 11-15 Модуль 5: 16-19

		Модуль 6: 20-25
Фахові компетентності		
ФК-10	Здатність до розвитку учнів початкової школи як суб'єктів освітнього процесу на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-8 Модуль 3: 9-10 Модуль 4: 11-15 Модуль 5: 16-19 Модуль 6: 20-25
ФК-11	Здатність до застосування знань про особливості засвоєння навчального матеріалу учнями початкової школи у відповідності з їхніми індивідуальними та віковими характеристиками сприймання, уваги, уваги, пам'яті, мислення; володіння психологічними методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів дітей і спроможність їх урахування в проєктуванні педагогічного процесу.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-8 Модуль 3: 9-10 Модуль 4: 11-15 Модуль 5: 16-19 Модуль 6: 20-25
ФК-17	Здатність застосовувати комунікативні знання, навички, вміння, настанови, стратегії й тактики комунікативної поведінки, здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення в конкретних умовах педагогічної комунікативної діяльності зі здобувачами початкової освіти, батьками, колегами.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4-8 Модуль 3: 9-10 Модуль 4: 11-15 Модуль 5: 16-19 Модуль 6: 20-25

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- знати вікові особливості дітей молодшого шкільного віку (ПРН-4);
- володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи та стратегіями їх урахування в процесі навчання, розвитку й виховання учнів (ПРН-8);
- демонструвати спроможність виявляти актуальні та потенційні проблеми учнів (ПРН-9);
- здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування, мовленнєвого етикету (ПРН-17);
- створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від соціально-культурного, економічного контексту (ПРН-18).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт				
	Усього	Аудиторна:			
		Лекції	Семін.	Практ.	Сам.р.
Змістовий модуль 1. Загальні питання психології. Особистість та діяльність.					
1. Психологія як наука.	8	2	2		4
2. Розвиток психіки та свідомості.	6	2			4
3. Особистість та діяльність.	8	2	2		4
Модульний контроль	2				
Разом	24	6	4	-	12
Змістовий модуль 2. Пізнавальні процеси.					
4. Відчуття. Сприймання.	7	2		2	3
5. Увага.	5	2			3
6. Пам'ять.	7	2		2	3
7. Мислення. Мовлення.	7	2	2		3
8. Уява.	5	2			3
Модульний контроль	2				
Разом	33	10	2	4	15
Змістовий модуль 3. Емоційно-вольова сфера та психічні властивості.					
9. Емоції та почуття. Воля.	8	2	2		4
10. Темперамент. Характер. Здібності.	8	4		2	4
Разом	18	4	2	2	8
Разом за 3 семестр	75	22	8	6	35
Змістовий модуль 4. Особливості розвитку від народження до завершення початкової школи.					
11. Загальні питання вікової психології.	7	2	2		3
12. Психічний розвиток новонародженого та немовляти.	5	2			3
13. Психологічні особливості дітей раннього віку.	7	2	2		3
14. Психічний розвиток дитини дошкільного віку.	7	2	2		3
15. Психологічні особливості молодшого школяра.	10	2	2	2	4
Модульний контроль	2				
Разом	38	10	8	2	16
Змістовий модуль 5. Особливості розвитку від підліткового віку до старості.					
16. Психологічні особливості підлітка. Психологічні особливості юнацького віку	10	2		2	6
18. Психологічні особливості дорослих людей.	5	2			3
19. Психологія людей літнього віку	5	2			3
Модульний контроль	2				
Разом	22	8	0	2	12
Разом за 4 семестр	60	16	8	4	28
Змістовий модуль 6. Психологія навчання, виховання та діяльності вчителя.					
20. Загальні питання педагогічної психології	8	2	2		4
21. Закономірності навчального процесу.	8	2	2		4
22. Психологія учіння	8	2		2	4
23. Закономірності виховного впливу.	5	2			3
24. Психологія педагогічної діяльності	7	2	2		3
25. Психологія вчителя	7	2		2	3
Модульний контроль	2				
Разом	45	12	6	4	21
Разом за 5 семестр	45	12	6	4	21
Підготовка та проходження контрольних заходів					
Усього годин	180	50	22	14	84

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання психології.

Тема 1. Психологія як наука

Психологія як наука та навчальна дисципліна. Огляд історії виникнення та становлення психології.. Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Джерела психологічних знань. Поняття про побутову та наукову психологію. Сучасна система психологічних знань. Поняття про психіку, її функції та структура.

Поняття про психологічне дослідження, його функції в освітньому процесі школи. Основні методи психології: спостереження і експеримент. Спостереження: методика проведення, вимоги, недоліки. Види експерименту. Додаткові методи психології: інтерв'ю, бесіда, анкетування, метод тестів, аналіз продуктів діяльності.

Основні поняття теми: психологія, психіка, відображувальна діяльність, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, сімейна психологія, психологія праці, спорту, мистецтва, історія психології, інженерна, військова, юридична, медична психологія, психодіагностика, психоконсультація, психокорекція, психотерапія, метод, експеримент, спостереження, анкета, тест, інтерв'ю, аналіз продуктів діяльності, соціометрія, інтроспекція..

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 9, 15.

Семинар 1. Предмет психології, її завдання і методи.

Тема 2. Розвиток психіки та свідомості.

Виникнення та розвиток психічного відображення у тварин. Механізми відображення дійсності на різних стадіях розвитку психіки. Інстинктивна поведінка тварин. Стадія навичок та предметного сприймання, її основні особливості. Стадія інтелектуальної поведінки. Становлення свідомості людини. Структура свідомості. Несвідоме.

Основні поняття теми: елементарна чутливість, предметне сприймання, інстинкт, навичка, інтелектуальна поведінка, свідомість, несвідоме.

Основна література: 3, 4, 5. *Додаткова література:* 9, 15.

Тема 3. Особистість та діяльність.

Поняття про особистість. Взаємозв'язок між поняттями «індивід», «особистість», «індивідуальність». Структура особистості. Фактори формування особистості. Поняття про самосвідомість. Образ «Я» – центральний компонент самосвідомості. Рефлексія як механізм самоусвідомлення та самоаналізу. Самооцінка, її види та механізми формування. Поняття про рівень домагань.

Поняття про діяльність. Відмінність діяльності людини від поведінки тварини.. Структура діяльності. Види діяльності. Засвоєння діяльності.

Основні поняття теми: індивід, особистість, індивідуальність, спрямованість, активність, потреба, мотив, інтерес, переконання, ідеал, світогляд, суперечності, біологічний і соціальний фактори, самосвідомість, адекватна та

неадекватна самооцінка, завищена та занижена самооцінка, конфліктна та гармонійна самооцінка, рівень домагань, рефлексія, активність, поведінка, діяльність, мотив, мета, уміння, навичка, звичка, вправа, перенесення навички, інтерференція, гра, навчання, праця.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 5, 7, 15, 17.

Семинар 2. Особистість та діяльність..

Змістовий модуль 2. Пізнавальні процеси.

Тема 4. Відчуття. Сприймання.

Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Робота аналізаторів – фізіологічна основа відчуттів. Основні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Класифікація відчуттів та їх характеристика. Закономірності відчуттів.

Поняття про сприймання. Взаємозв'язок відчуттів і сприймання. Сприймання як цілісне відображення предметів. Фізіологічні механізми сприймання. Основні властивості сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість, вибірковість, апперцепція. Види сприймання.

Основні поняття теми: чуттєве пізнання, відчуття, аналізатор, екстерорецептори, інтерорецептори, пропріорецептори, контактні відчуття, дистантні відчуття, якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація, чутливість, поріг чутливості, поріг розрізнення, адаптація, адекватний подразник, сенсibilізація, синестезія, взаємодія, сприймання, комплексний подразник, предметність, цілісність, структурність, осмисленість, константність, вибірковість сприймання, ілюзія, сприймання простору, сприймання руху, сприймання часу, спостережливність.

Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 9, 17.

Практичне заняття 1. Відчуття та сприймання..

Тема 5. Увага.

Увага як психічний феномен. Значення уваги в житті людини. Фізіологічні механізми уваги. Класифікація видів уваги за особливістю об'єктів уваги: зовнішня та внутрішня увага; за характером цільового спрямування та за рівнем вольових зусиль: мимовільна, довільна, післядовільна. Фактори, що зумовлюють мимовільну увагу. Умови підтримання довільної уваги. Основні властивості уваги: обсяг, стійкість, розподіл, переключення. Недоліки уваги.

Основні поняття теми: увага, уважність, осередок оптимального збудження, принцип домінанти, орієнтувальний рефлекс, взаємна індукція, мимовільна увага, довільна увага, післядовільна увага, зовнішня увага, внутрішня увага, обсяг, стійкість, коливання, розподіл, переключення, концентрація уваги, неуважність.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 9, 15.

Тема 6. Пам'ять.

Поняття про пам'ять. Значення пам'яті в психічній діяльності людини.. Уявлення пам'яті. Основні процеси пам'яті. Класифікація пам'яті за змістом, тривалістю збереження матеріалу, за метою. Індивідуальні особливості пам'яті.

Основні поняття теми: пам'ять, асоціація, запам'ятовування, збереження, відтворення, впізнавання, пригадування, спогади, ремінісценція, образна пам'ять, словесно-логічна пам'ять, емоційна пам'ять, рухова пам'ять, оперативна пам'ять, короткочасна пам'ять, довготривала пам'ять, мимовільна пам'ять, довільна пам'ять, амнезія, мнемотехніка, мнемічні якості, ремінісценція.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література* 2, 15.

Практичне заняття 2. Пам'ять.

Тема 7. Мислення. Мовлення.

Поняття про мислення. Опосередкований та узагальнений характер мислительної діяльності людини. Фізіологічні основи мислення. Види, форми, операції мислення. Якості розуму. Поняття про мову і мовлення. Функції мовлення. Види мовлення.

Основні поняття теми: мислення, опосередковане відображення, узагальнене відображення, аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація, поняття, судження, умовивід, наочно-дійове мислення, наочно-образне, абстрактне мислення, теоретичне і практичне мислення, продуктивне і репродуктивне мислення, інтуїтивне і дискурсивне мислення, самостійність, широта, глибина, лабільність, швидкість, критичність мислення, мова, мовлення, зовнішнє мовлення, внутрішнє мовлення, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, усне мовлення, писемне мовлення, егоцентричне мовлення.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 10, 17.

Семінар 3. Мислення. Мовлення.

Тема 8. Уява.

Уява як процес перетворення уявлень. Роль уяви в житті людини. Фізіологічні основи процесів уяви. Види уяви. Механізми уяви.

Основні поняття теми: уява, випереджальне відображення, довільна уява, мимовільна уява, марення, репродуктивна уява, творча уява, мрія, аглютинація, акцентування, гіперболізація, літота, схематизація, типізація.

Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 8, 16.

Змістовий модуль 3. Емоційно-вольова сфера та психічні властивості.

Тема 9. Емоції та почуття. Воля.

Поняття про емоції та почуття. Значення емоцій та почуттів в житті людини. Функції почуттів. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Форми переживання почуттів. Види почуттів.

Поняття про волю. Вольова регуляція поведінки людини. Функції волі: спонукальна, гальмівна. Фізіологічні основи волі. Структура вольових дій. Вольові

якості особистості.

Основні поняття теми: почуття, емоції, стеничні емоції, астеничні емоції, настрій, афект, пристрасть, стрес, дистрес, евстрес, моральні почуття, інтелектуальні почуття, естетичні почуття, воля, мимовільна дія, довільна дія, вольове зусилля, зовнішні перешкоди, внутрішні перешкоди, сила волі, безвілля, абулія, цілеспрямованість, рішучість, імпульсивність, наполегливість, впертість, організованість, дисциплінованість, сміливість, витримка, самостійність.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 14, 16, 17.

Семинар 4. Емоційно-вольова сфера особистості.

Тема 10. Темперамент. Характер. Здібності.

Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. Властивості темпераменту: Психологічна характеристика темпераментів. Врахування типів темпераменту в освітньому процесі. Поняття про характер. Природа та прояв характеру. Місце характеру в загальній структурі особистості, його зв'язок з темпераментом. Структура рис характеру.

Поняття про здібності. Здібності і діяльність. Здібності і знання, уміння, навички. Задатки як природні передумови розвитку здібностей. Види здібностей. Рівні розвитку здібностей. Умови розвитку здібностей у дітей.

Основні поняття теми: темперамент, холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік, тип вищої нервової діяльності, сила нервових процесів, рухливість нервових процесів, врівноваженість нервових процесів, екстравертованість інтровертованість, сензитивність, реактивність, активність, пластичність, ригідність, темп реакції, характер, структура характеру, риси характеру, моральні, вольові, інтелектуальні, емоційні риси характеру, акцентуації характеру, здібності, задатки, загальні здібності, спеціальні здібності, теоретичні здібності, практичні здібності, навчальні здібності, творчі здібності, обдарованість, талант, геніальність.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 7, 15.

Практичне заняття 3. Темперамент. Характер.

Змістовий модуль 4. Особливості розвитку від народження до завершення початкової школи.

Тема 11. Загальні питання вікової психології.

Предмет вікової психології. Поняття про психічний розвиток людини та його особливості. Взаємозв'язок психічного розвитку індивіда та формування його особистості. Вікові й індивідуальні особливості психічного розвитку, їх співвідношення. Поняття про сенситивні періоди розвитку психіки. Фактори та умови психічного розвитку особистості. Критерії здійснення вікової періодизації: суперечності як основа психічного розвитку людини, соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, психічні новоутворення. Вікова періодизація психічного розвитку людини.

Основні поняття теми: вік, календарний вік, психологічний вік, психічний розвиток, кількісні зміни, якісні зміни, психічні суперечності, соціальна ситуація

розвитку, провідна діяльність, новоутворення, вікові особливості, індивідуальні особливості, сенситивні періоди, акселерація, вікова криза.

Основна література: 1, 7. *Додаткова література:* 1, 3, 12.

Семінар 5. Загальні питання вікової психології.

Тема 12. Психічний розвиток новонародженого та немовляти.

Пренатальний період. Новонародженість: вроджені особливості та тенденції розвитку. Безумовні рефлексивні та їх значення для розвитку дитини. Особливості розвитку органів чуттів. Значення тренування органів чуття. Розвиток емоційної сфери. Комплекс пожвавлення.

Період немовляти. Роль спілкування з дорослими в розвитку дитини. Формування передумов розвитку мови. Розвиток рухів та дій. Розвиток орієнтування в оточуючому світі. Криза одного року.

Основні поняття теми: комплекс пожвавлення, безумовні рефлексивні, гуління, лепетання, дитяча шпитальність.

Основна література: 1, 6. *Додаткова література:* 1, 3, 12.

Тема 13. Психологічні особливості дітей раннього віку.

Ранній вік як етап онтогенезу людини. Фізичні надбання дитини раннього віку та їх вплив на розвиток психіки. Особливості взаємодії з дорослими та однолітками. Предметно-маніпулятивна діяльність як провідна в ранньому віці. Розвиток сприймання і утворення уявлень про властивості предметів. Розвиток мислення та мови. Розвиток пам'яті та уяви.

Основні поняття теми: предметний фетишизм, предметно-маніпулятивна діяльність, гордість за досягнення, образ «Я», самосприймання, криза 3-ох років негативізм, впертість, протест-бунт, норовливість, свавілля, знецінювання, ревності, деспотизм, наочно-дійове мислення.

Основна література: 1, 6, 7. *Додаткова література:* 1, 3, 16.

Семінар 6. Психічний розвиток дитини від народження до трьох років.

Тема 14. Психічний розвиток дитини дошкільного віку.

Соціальна ситуація розвитку в дошкільному віці. Гра як провідна діяльність дошкільного віку. Структура гри. Новоутворення дошкільного віку. Пізнавальний розвиток дошкільника. Психологічна готовність дитини до школи.

Основні поняття теми: ситуативне мовлення, контекстне мовлення, пояснювальне мовлення, егоцентричне мовлення, децентрація мислення, підкорення мотивів, довільна поведінка, внутрішні етичні інстанції, психологічна готовність дитини до школи: мотиваційний, інтелектуальний, емоційно-вольовий та особистісний компоненти.

Основна література: 1, 7, 7. *Додаткова література:* 3, 4, 12.

Семінар 7. Психічний розвиток дитини дошкільного віку.

Тема 15. Психологічні особливості молодшого школяра.

Проблема зміни місця дитини в системі суспільних відносин. Особливості взаємодії з батьками та вчителем. Розвиток взаємодії з однолітками. Навчальна діяльність як провідна в молодшому шкільному віці. Специфіка навчальної діяльності, її структура. Новоутворення молодшого шкільного віку.

Основні поняття теми: навчальна діяльність, мета, мотив, навчальна задача, навчальні дії, контроль, оцінка, рефлексія, внутрішній план дії, довільність психічних процесів.

Основна література: 1, 6, 7. *Додаткова література:* 3, 16

Семинар 8. Психологія молодшого школяра.

Практичне заняття 4. Психологія молодшого школяра.

Змістовий модуль 5. Особливості розвитку від підліткового віку до старості

Тема 16. Психологічні особливості підлітка.

Специфіка підліткового віку в онтогенезі людини. Особливості фізичного та фізіологічного розвитку підлітка та їх вплив на розвиток психіки. Особливості взаємодії підлітків з батьками. Спілкування з вчителями в школі. Спілкування з ровесниками як потреба і значима діяльність. Формування та прояви почуття дорослості.

Соціальна ситуація розвитку у старшому шкільному віці. Особливості спілкування старшокласників з батьками. Спілкування з ровесниками. Навчальна діяльність старшокласників. Розуміння необхідності навчання. Значення нерегламентованих умов набуття знань. Усвідомлення юнаком незворотності часу. Відкриття юнаком свого неповторного внутрішнього світу, індивідуальності своєї особистості. Формування цілісного уявлення юнака про себе.

Основні поняття теми: навчально-професійна діяльність, індивідуальний стиль діяльності, інтимно-особистісне спілкування, внутрішнє «Я», орієнтація на майбутнє, самовиховання, самовизначення, емпатія, юнацький максималізм, статеве дозрівання, акселерація, почуття дорослості, конформізм, підліткова референтна група, емансипація, кодекс товарищескості.

Основна література: 1, 6, 7. *Додаткова література:* 3, 16

Практичне заняття 5. Психологічні особливості підліткового та юнацького віку.

Тема 17. Психологічні особливості дорослих людей

Психологічні теорії розвитку особистості в дорослому віці. Загальна характеристика дорослості. Рання дорослість. Зрілий дорослий вік. Психосоціальний розвиток у дорослому віці. Особистість, сім'я та робота: контекст розвитку дорослої людини. Етапи професійного становлення та розвиток особистості. Сенси і цінності. Психологічні основи особистісного росту. Робота та стиль життя. Кризові явища у психічному розвитку особистості. Причини виникнення та типологія життєвих криз. Сучасні дослідження життєвого шляху особистості.

Основні поняття теми: дорослість, життєві кризи, життєвий шлях, зрілість, особистісний ріст, смисл, цінності.

Основна література: 1, 6, 7. *Додаткова література:* 3, 16

Тема 18. Психологія людей літнього віку

Особистість і старіння. Психосоціальний розвиток у літньому віці. Особливості когнітивного розвитку людей літнього віку. Психологічні проблеми старості. Особистісні та соціальні проблеми літніх людей.

Основні поняття теми: ейджизм, дорослість, життєві кризи, життєвий шлях, літній вік, мудрість, особистісний ріст, смисл, старість, творча активність, цінності.

Основна література: 1, 6, 7. *Додаткова література:* 3, 16

Змістовий модуль 6. Психологія навчання, виховання та діяльності вчителя.

Тема 19. Загальні питання педагогічної психології.

Предмет, завдання та сучасний стан розвитку педагогічної психології. Основні проблеми у педагогічній психології. Структура педагогічної психології. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками. Єдність педагогічної та вікової психології. Основні історичні етапи становлення педагогічної психології як науки. Принципи і методи дослідження у педагогічній психології. Понятійно-категоріальний апарат педагогічної психології.

Основні поняття теми: психологія педагогічна, онтогенез, філогенез, психічний розвиток, метод дослідження

Основна література: 7. *Додаткова література:* 3, 11, 13.

Семінар 9. Загальні питання педагогічної психології.

Тема 20. Закономірності процесу навчання.

Загальна характеристика процесу навчання. Навчання і розвиток. Основні правила роботи вчителя інклюзивного класу. Реалізація принципу дитиноцентризму в НУШ. Сутність інтегрованого навчання в НУШ. Структура учбової діяльності. Мотиваційний компонент учіння. Цілі оцінювання у сучасній школі. Формувальне оцінювання. Основні аспекти процесу оцінювання: вербальне оцінювання, відстеження індивідуальних досягнень учнів, надання зворотнього зв'язку. Психологічні фактори успішності в учінні.

Основні поняття теми: навчання, учбова діяльність, мотив, учбова задача, учбові дії, оцінка, самооцінка, контроль, самоконтроль, рефлексія, формувальне оцінювання, дитиноцентризм, індивідуалізація, диференціація.

Основна література: 7. *Додаткова література:* 3, 11, 13.

Семінар 10. Психологічні механізми навчання.

Тема 21. Психологія учіння

Учіння як самостійна пізнавальна діяльність учня. Психологічні особливості засвоєння знань та формування умінь і навичок. Засвоєння знань і проблема розуміння. Психологія оволодіння уміннями та навичками та їх застосування. Теорія

поетапного формування розумових дій (П.Я. Гальперін, Н.Ф. Талізін). Молодший школяр як суб'єкт учбової діяльності (Г.А.Цукерман). Мотивація учіння. Розвиток внутрішньої мотивації. Пізнавальний інтерес як важливий компонент учіння. Пізнавальний процес і розвиток здібностей. Учіння і розвиток самостійності.

Основні поняття теми: учіння, зовнішня мотивація, внутрішня мотивація, інтеріоризація, екстеріоризація, розумові дії, самостійність, критичне мислення

Основна література: 7. *Додаткова література:* 3, 11, 13

Практичне заняття 6. Способи активізації навчальної діяльності дітей молодшого шкільного віку.

Тема 22. Закономірності виховного впливу.

Виховання як процес формування цілісної особистості. Психологічні умови формування властивостей особистості. Психологічні вимоги до форм і методів виховання на різних вікових етапах Виховання на цінностях – провідна ідея НУШ. Формування спільних цінностей класу в НУШ. Гуманізація взаємин в інклюзивному процесі.

Основні поняття теми: виховання, вихованість, виховний вплив, девіантна поведінка, методи виховання, самовиховання, соціалізація.

Основна література: 7. *Додаткова література:* 3, 6, 11.

Тема 23. Психологія педагогічної діяльності.

Психологічні особливості педагогічної діяльності: цілі та завдання, структура. Психологія педагогічної діяльності вчителя початкових класів. Поняття про продуктивність педагогічної діяльності (Н.В. Кузьміна). Рефлексія продукту і результату педагогічної діяльності.

Спілкування у структурі педагогічної діяльності. Соціально-психологічні аспекти педагогічного спілкування: комунікація, інтеракція, перцепція. Механізми міжособистісного сприймання в системі «вчитель-учні». Вплив характеру педагогічної взаємодії на психічний розвиток учнів.

Поняття про мотивацію педагогічної діяльності. Внутрішня та зовнішня мотивація діяльності вчителя. Мотивація і продуктивність педагогічної діяльності. Педагогічна спрямованість: поняття та структура. Психологічні умови розвитку педагогічної спрямованості. Динаміка педагогічної спрямованості вчителя. Аналіз основних мотивів адекватної педагогічної спрямованості. Поняття про самоефективність як чинник професіоналізації.

Основні поняття теми: педагогічна діяльність, педагогічна взаємодія, комунікація, інтеракція, перцепція, педагогічні здібності, авторитет, мотивація, педагогічна спрямованість, продуктивність педагогічної діяльності, професіоналізація, самоефективність.

Основна література: 7. *Додаткова література:* 3, 6, 13.

Семинар 11. Психологія педагогічної діяльності

Тема 24. Психологія вчителя

Становлення професійної самосвідомості вчителя: педагогічна спрямованість, образ Я, самооцінка, рівень домагань.

Педагогічна практика та формування стилю педагогічної взаємодії. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності. Вплив характеру педагогічної взаємодії на психічний розвиток учнів. Поняття професіоналізму та професіоналізації. Критерії професіоналізму вчителя.

Педагогічні здібності та їх розвиток у навчально-професійній діяльності. Рівні сформованості педагогічних здібностей. Групи педагогічних здібностей (за В. О. Крутецьким): особистісні, дидактичні, організаційно-комунікаційні.

Педагогічний такт та педагогічна спостережливість. Спеціальні здібності у діяльності вчителя початкової школи. Поняття педагогічної обдарованості.

Основні поняття теми: професійна самосвідомість, педагогічний такт, стиль педагогічної взаємодії, професіоналізм, професіоналізація, критерії професіоналізму, здібності, педагогічні здібності, спеціальні здібності, педагогічний такт, педагогічна спостережливість, педагогічна обдарованість.

Основна література: 7. *Додаткова література:* 3, 6, 13.

Практичне заняття 7. Визначення індивідуальної траєкторії особистісного і професійного зростання студентів.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 5	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	6	6
Відвідування семінарських занять	1	3	3
Відвідування практичних занять	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	3	30
Робота на практичному занятті	10	2	20
Виконання завдання для самостійної роботи	5	6	30
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25
Максимальна кількість балів: 116			
Розрахунок коефіцієнта: 1,93			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання.

Змістовий модуль 1. Загальні питання психології.

Тема 1. Психологія як наука.

1. Схематично зобразити дерево психологічних знань, використовуючи наступні структурні компоненти: корені – джерела психологічних знань, стовбур – основоположна психологічна наука, гілки – галузі психології.

2. Заповнити таблицю.

Метод	Сутність методу	Умови застосування	Переваги методу	Недоліки методу
-------	-----------------	--------------------	-----------------	-----------------

Тема 2. Розвиток психіки та свідомості.

1. Порівняти психіку людини і тварини.
2. Чому І.П. Павлов інтелектуальну форму поведінки тварин назвав «елементарною розсудливістю»?

Тема 3. Особистість та діяльність.

1. Які з наведених нижче рис людини характеризують її як індивіда? Як особистість? Обґрунтуйте відповідь.

Охайність, повільність, гарна моторна координація, сила волі, лінь, велика збудливість, рішучість, сила нервової системи, впертість, низька адаптація до темряви, пластичність.

2. В яких прикладах йдеться про вміння, навички, звички:

а) недосвідчений кранівник послідовно переміщує вантаж, працюючи по черзі кожним важелем. Вантаж рухається начебто стрибками і по ламаній лінії, зупиняючись і змінюючи напрямок руху;

б) людина, що оволоділа грамотою, швидко, не витрачаючи часу на визначення типу речення, безпомилково ставить розділові знаки;

в) при переході вулиці із світлофором людина кидає погляд на нього навіть тоді, коли рух транспорту відсутній.

Змістовий модуль 2. Пізнавальні процеси.

Тема 4. Відчуття. Сприймання.

1. Чому людина не помічає пилу, який потрапляє їй на обличчя?

2. Порівняти за допомогою діаграми Вена відчуття та сприймання.

3. Відомо, що один і той самий проміжок часу в різних ситуаціях сприймається неоднаково. Поясніть причини суб'єктивної оцінки часу людиною.

Тема 5. Увага.

1. Поясніть з точки зору психології:

- Чому найважчим є початок уроку?

- Чому неприпустимі тривалі паузи на уроці?

- Чому запитання вчителя повинні бути звернені до всього класу, а не до окремих учнів?

- Чому слід урізноманітнювати види діяльності на уроці?

- Чому під час виконання домашніх завдань не варто обмежуватись одноразовим читанням навчального матеріалу?

2. Яку людину можна назвати більш уважною:

- ту, яка, займаючись діяльністю, перебуває в стані глибокої зосередженості й не помічає нічого навколо;

- ту, яка в коротку мить здатна помітити всі деталі ситуації й не випускати з поля зору жодної дрібниці;

- ту, яка незалежно від того, що вона робить, здатна бачити й чути все, що так чи інакше зв'язане з діяльністю?

Тема 6. Пам'ять.

1. Багато людей для кращого запам'ятовування вдаються до коротких записів. Чому такий прийом сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу?

2. Чому К.Д.Ушинський зазначав, що повторення з метою розгадати забуте свідчить про недоліки у навчанні і взагалі про погане викладання в школі?

Тема 7. Мислення. Мовлення.

1. Про які якості розуму йдеться в наведеному описанні: «Він мав ґрунтовні знання в царині як соціальних, так і природничих наук, і вмів цими знаннями чудово користуватися. У досліджуваних явищах він прагнув віднайти їхню сутність,

з'ясувати головні причини, зв'язки. Відкидаючи будь-які шаблони, при аналізі нових фактів умів бачити їх з нового боку й не боявся критично оцінити свої попередні погляди. Іноді він припускався помилок, але вмів усувати їх згодом».

2. Заповнити таблицю .

Мислення	Що відображає?	Як відображає?	Види	Операції	Форми	Індивідуальні відмінності

Тема 8. Уява.

1. За допомогою яких прийомів створені образи уяви?

Кентавр, русалка, Язиката Хвеська, Гулівер, Незнайка, дядя Стьопа,, вишивка, хатка на курячих ніжках, Чіполіно, Буратіно.

2. Поясніть вислів С.Л.Рубінштейна: «Уява – небувала комбінація бувалих вражень».

Змістовий модуль 3. Емоційно-вольова сфера та психічні властивості

Тема 9. Емоції та почуття. Воля.

1. У житті трапляється так, що, прийнявши рішення, людина починає знову сумніватися в його правильності і не виконує його. Чим пояснити виникнення таких протиріч? Про які особливості волі особистості це свідчить?

2. Реєстрація проявів емоцій у японських і американських студентів при перегляді гостросюжетного фільму показали, що вони практично однаково реагують на емоціогенні ситуації. Проте під час бесіди про цей фільм американці демонстрували ті самі емоції, тоді як японці маскували негативне ставлення до певних героїв увічливими посмішками. Про що свідчать виявлені відмінності? Як вони характеризують природу емоцій?

Тема 10. Темперамент. Характер. Здібності.

1. Визначити позитивні і негативні сторони кожного темпераменту.

2. Як ви будете реагувати на таку заяву батька першокласниці?

«Моя Віра – нечепура, як і її мати. Неохайність дочка дістала від матері за спадковістю. Доброту Віра успадкувала від мене».

3. Проаналізуйте такі вислови батьків: «Мені прикро, що мій син ні до чого не здібний». «Моему синові виповнилось шість років. А як він співає! Коля – майбутній артист».

Змістовий модуль 4. Особливості розвитку від народження до завершення початкової школи

Тема 11. Загальні питання вікової психології.

1. У сім'ї Ладигіної-Котс від півтора до чотирьох років жив шимпанзе Іоні. Він мав у своєму розпорядженні різні іграшки, спав на ліжку, їв за столом разом з усією сім'єю. Психолог намагалася навчити Іоні користуватися предметами хатнього вжитку, хотіла, щоб він розумів слова. Чого набув за час перебування серед людей і завдяки навчанню і вихованню Іоні? Чи вдалося підняти мавпу на вищий рівень психічного розвитку? Обґрунтуйте свою думку.

2. Серед деяких батьків поширена думка, що недоліки їхніх дітей: лінь, небажання вчитися, неслухняність, впертість – визначаються спадковістю. Чому ця теорія зараз так поширена серед батьків? Назвіть можливі причини.

Тема 12. Психічний розвиток новонародженого та немовляти.

Опрацювавши тему за підручниками і першоджерелами, представити результат проектної групової роботи (у вигляді відео, презентації, інфограми)

Тема 13. Психологічні особливості дітей раннього віку.

1. Заповніть таблицю «Характеристика психологічного віку».

Вік	Новоутворення	Соціальна ситуація розвитку	Провідна діяльність	Суперечності
Ранній вік (1-3 роки)				

2. Проаналізуйте типові форми реагування дорослих на прояви емансипації дітей раннього віку та їх наслідки для психіки малюка.

Тема 14. Психічний розвиток дитини дошкільного віку.

Заповніть таблицю « Особливості розвитку пізнавальної сфери у дошкільному віці».

Пізнавальний процес	Особливості
---------------------	-------------

Тема 15. Психологічні особливості молодшого школяра.

Дослідити ставлення учнів 1 класу до школи, використавши проєктивний малюнок «Що мені подобається в школі?» (Н.Г. Лусканова.)

Змістовий модуль 5. Особливості розвитку від підліткового віку до старості

Тема 16. Психологічні особливості підлітка.

Розробити поради батькам, як спілкуватися з підлітками, щоб не стати «злюкою» чи «тираном».

Тема 17. Психологічні особливості юнацького віку

1. Наведіть приклади конкретного вияву юнацького максималізму.
2. Охарактеризуйте вияви індивідуального стилю інтелектуальної діяльності юнаків.

Тема 18. Психологічні особливості дорослих людей.

Проаналізуйте ціннісно-мотиваційні засади особистісного росту в дорослому віці

Тема 19. Психологія людей літнього віку

Опрацювати кілька психологічних джерел з тематики сенсу життя, виокремити власний погляд на дану проблему.

Змістовий модуль 6. Психологія навчання, виховання та діяльності вчителя.

Тема 20. Загальні питання педагогічної психології

1. Скласти словник термінів педагогічної психології як науки.
2. Охарактеризувати історичні етапи та сучасний стан розвитку педагогічної психології.

Тема 21. Закономірності навчального процесу.

Зробити психологічний аналіз уроку в початковій школі.

Тема 22. Психологія учіння

Скласти ментальну карту за темою.

Тема 23. Закономірності виховного впливу.

Розробити соціально-психологічні рекомендації щодо покращення внутрішньосімейної атмосфери.

24. Психологія педагогічної діяльності

Укладіть словник понять та опорно-логічну схему за темою.

Тема 25. Психологія вчителя

Представити результати групової роботи «Імідж сучасного вчителя початкових класів».

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться в тестовій формі і містить:

3, 4 семестр - 24 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на 1 тестове завдання виставляється 0,5 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

5 семестр - 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на 1 тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення екзамену: письмова

1. Виконати тестові завдання. 2. Розв'язати психологічне завдання.

Максимальна кількість балів: 40 балів

Критерії оцінювання:

1. Тестові завдання: питання 1 – 27 (тестові завдання з множинним вибором) і 33 – 35 (тестові завдання відкритого типу) – 1 бал, питання 28 – 32 (тестові завдання на встановлення відповідності і послідовності) – 2 бали.

2. Психологічне завдання – 5 балів.

До складання екзамену допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені робочою навчальною програмою, і які за результатами проміжного контролю сумарно набрали не менше 35 балів.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Предмет психології. Класифікація психологічних явищ.
2. Методи психології.
3. Стадії розвитку психіки та форми поведінки тварин.
4. Поняття свідомості. Структура свідомості.
5. Співвідношення між поняттями «індивід», «особистість», «індивідуальність».
6. Фактори формування особистості.
7. Структура особистості.
8. Поняття «діяльність». Компоненти діяльності.
9. Види діяльності.
10. «Уміння», «навички», «звички» людини як результат діяльності.
11. Поняття «увага». Види уваги. Властивості уваги.
12. Поняття про відчуття. Властивості відчуттів. Закономірності відчуттів. Види відчуттів.
13. Поняття про сприймання. Властивості сприймання. Види сприймання
14. Поняття про пам'ять. Процеси пам'яті. Види пам'яті.
15. Поняття мислення. Види, форми, операції мислення. Якості розуму.
16. Поняття «мова» і «мовлення». Види мовлення.
17. Поняття уяви. Види, механізми уяви.
18. Сутність почуттів. Співвідношення емоцій та почуттів як психологічних категорій. Форми переживання людиною емоційних станів. Види почуттів.
19. Поняття про волю. Структура вольової дії. Вольові якості особистості.
20. Поняття темпераменту. Співвідношення типів нервової системи і типів темпераменту. Характеристика типів темпераменту. Властивості темпераменту. Врахування типу темпераменту дітей в освітньому процесі.
21. Поняття характеру. Структура характеру.
22. Поняття «задатки», «здібності», «талант», «геніальність». Види здібностей. Розвиток здібностей. Умови розвитку здібностей у дітей.
23. Охарактеризуйте рушійні сили психічного розвитку.
24. Охарактеризуйте особливості фази новонародженості.
25. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дітей 1-3 років за періодизацією Д.Б. Ельконіна.

26. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дітей 3-6 (7) років за періодизацією Д.Б. Ельконіна.
27. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дітей 6–10 років за періодизацією Е. Еріксона, Д.І. Фельдштейна, Д.Б. Ельконіна.
28. Охарактеризуйте розвиток пізнавальних процесів учнів початкових класів.
29. Дайте психологічну характеристику розвитку діяльності молодших школярів: учбової, ігрової, трудової.
30. Як відбувається процес формування особистості молодших школярів?
31. Проаналізуйте потреби і мотиви молодших школярів.
32. Охарактеризуйте самосвідомість і самооцінку молодших школярів.
33. Охарактеризуйте особливості розвитку самосвідомості і самооцінки дітей з інвалідністю.
34. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку у підлітковому та юнацькому віці.
35. Охарактеризуйте основні психічні новоутворення підліткового та юнацького віку.
36. Охарактеризуйте психосоціальний розвиток у дорослому та літньому віці.
37. Опишіть причини виникнення та типологію життєвих криз.
38. Загальна характеристика процесу навчання. Структура учбової діяльності.
39. Особливості організації освітнього процесу в НУШ.
40. Поняття научуваності. Фактори успішності в учінні.
41. Поняття виховного впливу. Особливості використання методів виховного впливу.
27. Специфіка й структура педагогічної діяльності. Професійна компетентність вчителя початкових класів у сфері інклюзивного навчання.
28. Поняття про педагогічне спілкування, його функції. Стилі педагогічного спілкування.

6.6. Рівні навчальних досягнень

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
	1	Розрізняє об'єкти вивчення
I. Початковий	2	Відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
	4	Відтворює з допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну операцію, дію
II. Середній	5	Відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його(її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком
	7	Відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на

		підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
III. Достатній	8	Знання є достатніми, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідає логічно, допускаючи неточності
	9	Добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
	10	Має повні, глибокі знання, використовує їх у практичній діяльності, робить висновки, узагальнення
IV. Високий	11	Має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
	12	Має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення

Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія (загальна, вікова, педагогічна)»

Разом: 180 год, лекції – 50 год, практичні заняття – 14 год, семінарські заняття – 22 год, модульний контроль – 10 год., самостійна робота – 84 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.			Змістовий модуль 2.				Змістовий модуль 3.		Змістовий модуль 4.					Змістовий модуль 5.			Змістовий модуль 6.																																															
Назва модуля	Загальні питання психології			Пізнавальні процеси				Емоційно-вольова сфера та психічні властивості		Особливості розвитку від народження до завершення початкової школи					Особливості розвитку від підліткового віку до старості			Психологія навчання, виховання та діяльності вчителя.																																															
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24																																									
Теми лекцій	Психологія як наука			Відчуття і сприймання				Увага		Пам'ять		Мислення		Мовлення			Уява			Емоції та почуття.. Воля					Темперамент. Характер. Здібності.		Загальні питання вікової психології.					Психічний розвиток новонародженого та немовляти			Психологічні особливості дітей раннього віку		Психічний розвиток дитини дошкільного віку			Психологічні особливості молодшого школяра			Психологічні особливості підлітка. Психологічні особливості юнацького віку			Психологічні особливості дорослих людей			Психологія людей літнього віку			Загальні питання педагогічної психології		Закономірності навчального процесу			Психологія учіння			Закономірності виховного впливу.		Психологія педагогічної діяльності		Психологія вчителя	
Теми семінарських занять	Предмет психології, її завдання і методи			Особистість та діяльність.				Мислення. Мовлення.		Емоційно-вольова сфера особистості			Загальні питання вікової психології.					Особливості дітей раннього віку		Психічний розвиток дитини дошкільного віку			Психологічні особливості молодшого школяра			Загальні питання педагогічної психології			Закономірності навчального процесу			Психологія педагогічної діяльності			Психологія вчителя																														
Теми практичних занять				Відчуття і сприймання				Пам'ять		Темперамент. Характер. Здібності.								Особливості молодшого школяра			Особливості юнацького віку						Психологія учіння					Психологія вчителя																																	
Самостійна робота	Пункт 6.2																																																																
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1			Модульна контрольна робота 2				Модульна контрольна робота 3		Модульна контрольна робота 4					Модульна контрольна робота 5			Модульна контрольна робота 6																																															
Підсумковий контроль	Екзамен																																																																

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова) література:

1. Вікова психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
2. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К. : Каравела , 2014. - 464 с.
3. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
4. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник / - Максименко С.Д. - К: Центр навчальної літератури, 2017. – 272 с.
5. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник / Павелків Р.В. - К.: Кондор, 2012. – 576 с.
6. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник / Павелків Р.В. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
7. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. – Київ, 2017 – 548 с.

Додаткова література:

1. Александров Ю. В. Психологія розвитку: навч. посіб. / Александров Ю.В. – Харків: ФОП Панов А. М., 2015. – 336 с.
2. Варій М. Й. Загальна психологія: [підр.для студ. вищ. навч. закл.] / Варій М.Й. – [3- те вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 1007 с.
3. Вікова та педагогічна психологія : [навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]. – К.: Каравела, 2016. – 400 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. / Дуткевич Т. В. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
5. Копець Л.В. Психологія особистості: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Копець Л.В. – К.: Вид дім. «Києво-Могилянська академія», 2007. – 460 с.
6. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів. Навчально - методичний посібник. / Колупаєва А. А. Таранченко О. М. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 96 с.
7. Кудерміна О.І. Психологія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Л.І. Казміренко, О.І. Кудерміна, О.Є. Мойсеєва. – Режим доступу: http://www.naiuu.kiev.ua/files/kafedru/up/pidrych_psuxologiya.pdf
8. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія. Навч. посіб./ Лисянська Т.М. - К. : Каравела , 2015. – 264 с.
9. М'ясоїд П. А. Курс загальної психології: Підручник: у 2 т./ М'ясоїд П.А.– К.: Алерта, 2011. – Т. 1. – 496 с.
10. М'ясоїд П. А. Курс загальної психології: підручник: у 2 т. / М'ясоїд П.А – К.: Алерта, 2013. – Т. 2. – 758 с.

11. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. — Київ : Літера ЛТД, 2018. — 160 с.
12. Павелків Р. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало. — К.: Академвидав, 2015. — 400 с.
13. Педагогічна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В.]. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 168 с.
14. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб., 3-тє вид./ Ю.О. Приходько, В.І. Юрченко — К.: Каравела, 2016. — 320 с.
15. Психологія: Підручник / [Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова]. — К.: Либідь, 2001. — 560 с.
16. Савчин М. В. Вікова психологія: навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. — К.: Академвидав, 2011. — 384с.
17. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посіб. / Савчин М.В. — К.: Академвидав, 2018. — 344 с.